

Rheumatic fever

Information for whānau

Ko te kirikā rūmātiki he mate taumaha e puta ai pea te whakakino taumaha ki tō manawa. He rite tonu te korokoro mamae hei tohu whakatūpato tuatahi.

Nā tō noho tahi me tētahi e pāngia nei e te kirikā rūmātiki e nui ai tō noho tūraru kia pāngia hoki koe. Whakapā atu ki tō rata mēnā ka puta he korokoro mamae, he pokenga kiri rānei i tētahi o tō whānau, i waenga i te toru me te 35 tau te pakeke. Kimihia he tohutohu hauora i ia wā ka puta taua āhuetanga, i te mea ko tētahi āhua pea o te pokenga e puta ai te kirikā rūmātiki ko tana hokihoki mai.

He aha te kirikā rūmātiki?

Ko te kirikā rūmātiki he mate taumaha. I te nuinga o te wā ka pā taua mate ki ngā tāngata i waenga i te toru me te 35 tau te pakeke. He rite tonu te korokoro mamae hei tohu whakatūpato tuatahi.

Ka taea e te kirikā rūmātiki:

- te whakakino te manawa o te tamaiti
- te whakaputa mamae i roto i ngā turi, i ngā whatānga raparapa, i ngā turipona tuke, i ētahi anō pona rānei
- te whakaputa ngā nekehanga whanokē o ngā ringa, o ngā ringaringa rānei.

Ki te pāngia tō tamaiti e te kirikā rūmātiki, ka toitū pea te whakakino o ōna takirere manawa. E kīia ana tēnei ko te mate manawa rūmātiki. Ko te tangata e pāngia nei e te kirikā rūmātiki, me whiwhi ia i ngā wero rongoā paturopi i ia whā wiki mō te tekau tau i te iti iho, kia āwhina ai i te tiakinga i tōna manawa. Ko te mutunga mō ētahi tāngata e pāngia nei e te kirikā rūmātiki ko te hāpara manawa.

He aha ngā pūtaka o te kirikā rūmātiki

Ka puta mai te kirikā rūmātiki nā tētahi moroiti tahumaero e kīia nei ko te momo A streptococci, ko "strep" rānei.

Ka taea e tēnei moroiti tahumaero te noho ki tō korokoro me te kore e whakaputa tohumate, engari mō ētahi tāngata ka puta he korokoro mamae, he pokenga nō te korokoro rānei (e kīia nei ko te korokoro "strep"). Ka puta pea hoki ngā pokenga o te kiri nā te moroiti tahumaero nei.

Ā tōna wā, ko te hua mō ētahi tāngata e pāngia nei e te korokoro "strep", e te pokenga o te kiri rānei, ko te putanga o te kirikā rūmātiki.

Te kimi i te tohutohu hauora

Mēnā ka puta he korokoro mamae, he pokenga kiri rānei i tētahi o tō whānau, i waenga i te 3 me te 35 tau te pakeke, whakapā atu ki tō rata, ki tō kaiwhakarato hauora rānei.

Ka mahi pea te rata i ētahi whakamātautau, ka mutu ka tukuna pea ki a koe, ki tō whānau rānei ētahi rongoā paturopi. Ka āwhina te rongoā ki te tiaki i a koe, i ētahi atu o te whānau rānei i te putanga o te kirikā rūmātiki.

Ka nui ake pea i te kotahi te pānga a te kirikā rūmātiki ki te tamaiti, nō reira he mea nui kia tirohohia te korokoro mamae me te pokenga o te kiri i ia putanga atu.

Te ārai atu i te kirikā rŭmātiki

Māmā noa te horapa o te kirikā rŭmātiki i roto i te whānau, inarā hoki tērā te tokomaha o te tāngata e noho ana, e moe ana hoki i ngā rŭma kotahi.

Heoi anō, he mahi hei whai māu kia iti iho ai te tūraru o te horapa haere o te kirikā rŭmātiki.

- Kaua e tohatoha i ngā pātara inu, i te kai, i ngā māripi me te paoka rānei, kaua hoki e ngaungau i te kai ka whāngai atu ki tō pēpi. Mā reira e tukuna ai ngā moroiti tahumaero "strep", tētahi ki tētahi.
- Mēnā ka taea, kaua e taka kai mā ētahi atu i a koe e māuiui ana, mēnā rānei e pāngia ana koe e te pokenga kiri.
- Me uhi i tō waha me tō ihu i te wā e maremare ana, e matihe ana rānei, whiua atu te rauangiangi, kātahi me āta horoi me te āta whakamaroke i ō ringaringa ki te hopi me te wai.
- Mēnā ka taea, whakaritea kia kotahi noa te tangata e moe ana i te rŭma kotahi, e whakamahi ana rānei i te moenga kotahi.

Ngā tohumate me ngā raruraru

Ko te korokoro mamae te tohumate matua o te korokoro "strep". Mō ngā tamariki, ko ētahi o ngā tohu o te korokoro mamae ko te uaua ki te horo, ko te uaua rānei ki te kai, ki te inu rānei. Ki te pāngia koe e te pokenga o te kiri nā te moroiti tahumaero "strep" te take, ka puta pea:

- he kiri māngeonge e whero ana e whai hoipū ana ka maroke haere, ka whekewheke hoki (i te nuinga o te wā e kitea ana ērā i te takiwā o te ihu, o te waha, o ngā waewae rānei), tērā rānei
- he pūwhero, he mahana, he pauku me te pāwera, he kiri mamae rānei.

Ehara i te mea ko te katoa o ngā tāngata e pāngia nei e te korokoro "strep", e te pokenga kiri "strep" rānei ka whakaputa i te kirikā rŭmātiki.

Mō ērā ka whakaputa i te kirikā rŭmātiki ka puta pea ngā tohumate e whai ake nei, i te takiwā o te kotahi ki te rima wiki whai muri iho i te pāngia e te korokoro mamae.

- ko te mamae pona te tohumate o te kirikā rŭmātiki e tino kitea ana. Tae ana tēnei ki te hope, ngā turi, ngā turipona tuke, ngā

whatīanga raparapa me ngā kawititanga o te ringa. Ka mamae pea ngā pona rerekē hei ngā rā rerekē. Nā te mamae pona e totitoti ai pea te tangata, e uaua ai ki te hīkoi nā te mamae te take.

- ko ngā pona ka whero pea, ka pauku, ka wera hoki i te pānga atu.
- te hēmanawa - ka māmā ake pea te pānga a te hēmanawa ki a rātou i tō te nuinga o te wā ka kori tinana ana rātou.
- he kōpukupuku.
- he pukupuku iti mamae kore kei raro i te kiri, kei ngā turipona tuke, ngā kawititanga o te ringa, ngā turi, ngā whatīanga raparapa, te tuaiwi rānei.
- he nekehanga whanokē o ngā ringa, o ngā waewae, o te arero me te kanohi. Ko te āhua o tēnei e pēnei ana me te maikutu, me te kore e taea rānei te noho whakaroau, ka mutu ka pā pea tēnei ki tā rātou tuhi ā-ringa. Ka mutu ēnei nekehanga i te wā o te moe.

Tāria te wā, ka tau haere te nuinga o ēnei tohumate. Engari, ka toitū pea te whakakino manawa.

He tohumate anō ka puta pea ki ngā tamariki me ngā rangatahi:

- he mamae nō te puku
- he hekenga taumaha o te tinana
- he ruha
- he kirikā e noho ana mō ētahi rā ruarua, ko tōna pae manawa kei te 38° C neke atu rānei.

Mō ētahi atu mōhiohio

Mō te tohutohu hauora, whakapā atu ki tō rata. Ka taea hoki e koe te waia koreutu atu ki Healthline ahakoa te wā ki 0800 611 116. He kaiwhakawhiti reo ā Healthline mā te hunga e hiahia ana ki tētahi.

Mō ētahi atu mōhiohio mō te kirikā rŭmātiki haere ki: info.health.nz/rheumatic-fever